

# خودکفایی؛ شاید وقتی دیگر



عاطفه جعفری  
خبرنگار گروه فرهنگ

از روزی که جشن خودکفایی کاغذ دیبای شوستر در کارخانه کاغذ مازندران برگزار و اعلام شد که در این حوزه به خودکفایی رسیده‌ام و تا چند وقت دیگر به جایی خواهیم رسید که به طور کل در حوزه نشر این خودکفایی تکمیل شود، هنوز یک ماه نگذشته است. اما حالا خبر رسیده، یکی از کارخانه‌هایی که در این مسیر قرار بود تا بخشی از کاغذ مورد نیاز کشور را تولید کند، رو به تعطیلی است و دیگر نمی‌تواند فعالیت کند.

در گزارش‌های متعدد در این دو سال فعالیت دولت سیزدهم، بارها در مورد موضوع کاغذ که یکی از موارد مهم طی این سال‌ها بوده، صحبت کرده‌ایم. در دولت سیزدهم تلاش برای حل این مساله به یکی از کارویرهای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تبدیل شده و با وجود اینکه شاید اصل این کار باید در وزارت صمت انجام می‌گرفت، اما وزارت ارشاد و شخص وزیر ارشاد این موضوع را به یکی از اولویت‌های اصلی این وزارتخانه تبدیل کردند و از جایی هم به سمت اعلام خبر خودکفایی کاغذ رفتند. با اعلام تعطیلی کارخانه کاغذ دیبای شوستر سراغ این کارخانه کاغذسازی رفتیم تا بدانیم چه اتفاقی در این کارخانه رقم خورده است که به سمت تعطیلی رفته و دیگر نمی‌تواند تولیدی داشته باشد.



کارخانه کاغذ دیبای شوستر



## مرداد ۱۴۰۰ کارخانه راه افتاد

برای اینکه از وضعیت کارخانه دیبای شوستر بیشتر بدانیم، سراغ علی محمد اسفندیاری مدیرعامل شرکت صنایع خمیر و کاغذ دیبای شوستر رفتیم تا برآیند از وضعیت فعلی این کارخانه بگویید، سوال اول را در مورد دلیل تاسیس این کارخانه کاغذ پرسیدیم و او گفت: «این شرکت در سال ۱۳۶۹ توسط بانک صنعت و معدن تاسیس شد اما به دلایلی مدت‌ها تعطیل بوده، بعد از سال‌ها بالاتلکلیفی در سال ۱۳۹۲ از طرف بانک صنعت و معدن این کارخانه به بخش خصوصی واگذار شد. یکی، دو سال بعد مشکلاتی بین بانک صنعت و معدن و بانک صادرات به وجود آمد و مدتی کارخانه پلمب شد تا اینکه دادگاه به نفع شرکت رای داد و در مرداد ۱۳۹۹ کارخانه فک پلمب شد و عملیات نصب و راه‌اندازی ماشین‌آلات از آن تاریخ با سرعت زیادی شروع شد. به طوری که بعد از یک‌سال در مردادماه ۱۴۰۰ و بعد از سال‌ها توقف در عین نابرابری که بین مردم شوستر و مسئولان خوزستان وجود داشت که آیا اساسا این کارخانه به بهره‌برداری و تولید می‌رسد یا نه؟ این کارخانه به تولید رسید.»

او در ادامه صحبت‌هایش با اشاره به برنامه‌هایی که برای این کارخانه دیده شده بود، گفت: «از آنجا که در این شرکت همواره برنامه جامعی برای اهداف وجود داشته، روی محصولاتی متمرکز شد که بازار به آن نیاز داشت و ما بهتر می‌توانستیم در آنجا حضور پیدا کنیم، لذا تولیدی که به صورت انبوه شروع شد مقوای cup stuck بود که برای تولید لیوان مورد استفاده قرار می‌گیرد و در مدت کوتاهی این محصول که در گذشته از طریق واردات تامین می‌شد، بسیار مورد استقبال شرکت‌ها و واحدهای تولیدی قرار گرفت، لذا این محصول توانست ضمن ایجاد پایداری مالی در این شرکت بخش قابل توجهی از هزینه‌های فاز ۲ شرکت را که مقرر بود در ماه‌های آتی به بهره‌برداری برسد، تامین کند (لازم است که بهره‌برداری از فاز ۲ اشتغال این شرکت را به هزار نفر می‌رساند) که شرایط به وجود آمده برای این شرکت در ماه‌های اخیر تنها تولید در این شرکت متوقف ساخت، بلکه ابتدا تامین مالی فاز ۲ این شرکت را با تاخیر مواجه ساخت و سپس کل عملیات آن را متوقف کرد.»

## چشم‌انداز برای کارخانه ۳۰ سال تعطیل شده

اما هدف از تاسیس این کارخانه و چشم‌اندازی که برایش متصور بودند چه چیزهایی بوده است؟ قرار می‌شود که صنایع خمیر و کاغذ دیبای شوستر باگسترش خط تولید، استفاده از ماشین‌آلات و تجهیزات به‌روز و بهره‌گیری از متخصصان جزء معدود تولیدکنندگان کاغذ صددرصد ویرجین جهت تولید لیوان یک‌بارمصرف و کاغذ چاپ و تحریر و کاغذ کرافت کاملاً بهداشتی در خاورمیانه باشد و به تولید روزانه ۱۵۰ تن کاغذ برسد و همچنین سهم زیادی در صنعت خمیر و کاغذ به خود اختصاص بدهد. همچنین از بهره‌برداری از فاز دوم کارخانه جهت تولید خمیر کاغذ طبق استانداردهای جهانی هم برای این کارخانه می‌گویند که علاوه بر تولید مواد اولیه مورد نیاز خط کاغذسازی خود، با تامین خمیر ویرجین در بازارهای داخلی و خارجی موجب اشتغالزایی و رونق بیشتر اقتصادی کشور شود. در گزارشی که یک‌ماه پیش منتشر کردیم، گفتیم که کارخانه دیبای شوستر به همراه کارخانه کاغذ پارس قرار است ۲۰ هزار تن کاغذ تحریر تولید کنند که تا به آن زمان فقط توانسته بودند حدود هشت هزار تن تولید داشته باشند. حالا هم که خبر از تعطیلی این کارخانه رسیده است.

این کارخانه با مساحت ۹۲ هکتار و زیربنای حدود ۲۰ هکتار در شمال استان خوزستان و با هدف استفاده از باگاس استخراج شده از کارخانه‌های نیشکر که یکی از مزیت‌های ایران و خاورمیانه به شمار می‌آید، سال ۱۳۶۹ راه‌اندازی شد اما سریع به تعطیلی کشید. گاهی فعالیت اندکی داشت، اما آنقدر که تولید انبوه داشته باشد. از سال ۱۳۹۹ سعی کردند تا با تجهیز کارخانه، رونق بگیرد. صنایع خمیر و کاغذ دیبای شوستر ادامه مسیر تکمیل کارخانه بزرگ کاغذسازی است که پیش‌تر «کاغذ کارون» نام داشت.

فعالیت این کارخانه در اوایل دهه ۷۰، با هدف استفاده از باگاس حاصل از کشت نزدیک به ۲۵ هزار هکتار نیشکر بود و به عنوان یکی از واحدهای سرمایه‌گذاری بزرگ در کشاورزی و صنعت منطقه، در بخش شمالی دشت خوزستان در منطقه شوستر فعالیت می‌کرد. کاغذ کارون به دلایل مختلفی ازجمله جنگ تحمیلی در آن زمان به بهره‌برداری نرسید تا اینکه در آغاز دهه ۹۰ در چند مرحله به بخش خصوصی واگذار شد و بالاخره در سال ۱۳۹۹ به اسم «صنایع خمیر و کاغذ دیبای شوستر» شناخته شد و در نهایت صنایع خمیر و کاغذ دیبای شوستر اولین کاغذ خود را در مرداد سال ۱۴۰۰ به تولید رساند.

## ۵۰۰ میلیاردی که قرار بود وزارت ارشاد بدهد

همین امسال از طرف دولت به این کارخانه پیشنهاد تولید کاغذ تحریر را می‌دهند و اسفندیاری در مورد این موضوع گفت: «۱۷۰ اردیبهشت و ۲۳ مرداد امسال دو جلسه در دفتر جناب آقای مخبر، معاون اول رئیس‌جمهور برگزار شد. در این جلسه وزیر محترم ارشاد، وزیر محترم آموزش و پرورش، معاون وزیر صمت، مدیرعامل محترم بانک ملی و رئیس هیات مدیره این شرکت نیز در آن جلسه حضور داشتند. قرار بر این شد که مقداری کاغذ چاپ و تحریر از سوی این شرکت به قیمتی که از طرف سازمان حمایت تعیین می‌شود در اختیار وزارت آموزش و پرورش و وزارت ارشاد قرار گیرد. در مقابل تسهیلاتی در اختیار این شرکت داده شود که بتواند تجهیزات، ماشین‌آلات و مواد اولیه‌ای را خریداری کند تا بتواند کاغذ چاپ و تحریر را با مشخصات یکنواخت و قابل قبول

تولید کند. لذا در آن جلسه در مقابل این تعهد این شرکت درخواست می‌کند که ۵۰۰ میلیارد تومان از طریق وزارت ارشاد به ما داده شود. بعد از مدتی گفته شد وزارت ارشاد نمی‌تواند این تسهیلات را بگیرد و بهتر است خود شرکت مستقیماً این تسهیلات را دریافت کند و لذا مقرر شد مبلغ تسهیلات ۴۰۰ میلیون شود و این تسهیلات از طریق بانک ملی داده شود. در جلسه‌ای که در مردادماه برگزار می‌شود و رئیس هیات مدیره این شرکت نیز در آن جلسه حضور داشتند مدیرعامل محترم بانک ملی به رئیس مدیره ما اعلام می‌کند ما محدودیت مالی داریم و شما حداقل تسهیلات را دریافت کنید. لذا به خاطر تعامل و همکاری با بانک رقم به ۴۰۰ میلیون تومان رسید و در مرحله بعدی این را به ۳۰۰ میلیارد تومان تسهیلات رساندند و آن را مصوب کردند.»

## تولید خمیر کاغذ هنوز به بهره‌برداری نرسیده

باگاس از آن چیزهایی است که اگر از آن استفاده شود می‌تواند در صنعت کاغذسازی بسیار مورد استفاده قرار بگیرد. یکی از استفاده‌های این کارخانه از باگاس است. از اسفندیاری در مورد این موضوع پرسیدیم و گفت: «فاز ۱ این شرکت فقط ماشین‌آلات کاغذ است که برای تولید کاغذ بخشی از خمیر کاغذ الیاف بلند را از خارج وارد و خمیر باگاس از شرکت کاغذ پارس خریداری می‌کند که با استفاده از افزودنی‌های متعدد و قابلیت‌هایی که ماشین دارد محصولات مختلفی را تولید می‌کند ازجمله مقوای cup stuck، کاغذ چاپ و تحریر و کاغذ کرافت... است. ولی خمیر کاغذ این شرکت هنوز به بهره‌برداری نرسیده و پیش‌بینی ما این بود در ماه‌های آتی تولید خمیر کاغذ حاصل از باگاس این شرکت به بهره‌برداری برسد که عملاً همه فعالیت‌های ما با ورود به مساله تولید کاغذ چاپ و تحریر و عدم تحقق وعده‌های داده شده با مشکل مواجه شد.»

## فعالیتی که نیمه‌کاره ماند

اسفندیاری از مشخص شدن گرفتن تسهیلات از بانک ملی صحبت کرد و گفت: «در مردادماه که مشخص شد این تسهیلات از طریق بانک ملی به ما داده می‌شود بانک ملی هم ارزیابی و کارهایی که باید برای تسهیلات انجام شود را انجام دادند، مدارک متعددی را از ما خواستند که ارائه کردیم، کارشناسی و ارزیابی شد. گزارش کارشناسی به شعبه مربوطه ارسال و در کمیته شعبه این تسهیلات ما تصویب شد و در کمیته سرپرستی شمال تهران هم تصویب و نهایتاً در کمیته اعتباری بانک ملی تصویب شد اما در کمیته هیات عامل بانک موضوع مطرح نشد و بالاتلکلیف ماند. تا اینکه چندی پیش مطلع شدیم مدیرعامل محترم بانک ملی ایران دو موضوع را مطرح کرده‌اند؛ یکی اینکه شما قبلاً تسهیلات از بانک صنعت و معدن گرفتید و دیگری موضوع معدل موجودی بود که معدل موجودی شما پایین است. درخصوص تسهیلاتی که از بانک صنعت و معدن گرفتیم باید عرض کنم که آن تسهیلات عمدتاً سرمایه ثابت بود درحالی‌که تسهیلاتی که الان از بانک ملی خواسته شده سرمایه در گردش است و برای تولید کاغذ چاپ و تحریری است که مورد نظر دولت محترم است. درخصوص معدل موجودی، اگر شرط دریافت تسهیلات معدل موجودی بود شاید اساساً نیازی نبود که موضوع در هیات محترم دولت و کمیته کاغذ و نشر با حضور ریاست آقای مخبر تصویب شود. وقتی این مصوب می‌شود به نظر می‌رسد موضوع نباید به عنوان دلیلی برای عدم پرداخت تسهیلات انجام شود؛ چراکه از همان ابتدای تاسیس فعالیت شرکت برای تولید کاغذ مناسب شروع شده و در این خصوص مبالغ زیادی از سوی شرکت هزینه شد.»

از چرایی گرفتن این تسهیلات پرسیدیم و گفت: «این تسهیلات

که می‌خواستیم بگیریم صرفاً سرمایه در گردش تولید کاغذ چاپ و تحریر بود که بتوانیم قابلیت‌های دستگاه‌ها بدیم که کاغذ چاپ و تحریر مناسب تولید کند و مواد اولیه جدید خریداری کنیم. هدف این بود که با اجرای مصوبه مردادماه و تسهیلاتی که به شرکت در مقابل تعهداتی که پذیرفته است پرداخت می‌شود تجهیزات، ماشین‌آلات و مواد اولیه خریداری کنیم. متأسفانه شرکت بعد از مدتی تمام منابع مالی خود را صرف این موارد کرد و الان به مرحله‌ای رسیدیم که حقوق کارکنان خود را مدتی است پرداخت نکردیم، پول آب، برق و گاز را نتوانستیم پرداخت کنیم، حساب‌های ما به دلیل تاخیر در پرداخت آب و برق مسدود شد، اقساط بانک را نمی‌توانیم پرداخت کنیم. ضمانتنامه سررسید شده داریم و حتی الان مواد اولیه برای تولید کاغذ هم نداریم. صادقانه بیان کنم به دلیل ندادن تسهیلات کمیته کاغذ و نشر بود که ما به مشکل برخوردیم و با این شرایط ادامه فعالیت در این شرکت واقعا مقدور نبود لذا از اول دی‌ماه سال جاری با اعلام رسمی به مسئولان مرتبط و با تاسف شرکت تعطیل شد.»

## ما حداقل تسهیلات را خواستیم

از پیگیری‌های بعد از تعطیلی کارخانه از دفتر معاون اول رئیس‌جمهور و وزارت ارشاد پرسیدیم و گفت: «پیگیری‌های زیادی در سطح استان و در تهران داشتیم. مسئولان محترم هم پیگیری‌هایی می‌کنند. نماینده محترم شوستر، فرماندار محترم شوستر و مسئولان استانی در ده‌های مختلف پیگیری می‌کنند ولی به دلیل آنکه عدم نقدینگی مشکل اصلی این شرکت است قطعاً بدون تامین مالی وعده داده شده به هیچ‌وجه راه‌اندازی مجدد کارخانه برای ما امکان پذیر نیست. این یک موضوع کاملاً مشخصی است. ان شاء الله بتوانیم از این شرایط خارج شویم و کارخانه به چرخه تولید بازگردد.»

## دولت چه کاری برای چرخیدن کارخانه‌های کاغذ انجام دهد؟

کارخانه دیبای شوستر بعد از این همه سال تعطیلی تازه در حال جان گرفتن بود و قرار بر تولید کاغذ داشت. آن هم کاغذی که شاید متفاوت با کاغذ کارخانه‌های دیگر بود. اما حالا به خاطر فراهم نشدن شرایطی که شاید خیلی راحت می‌توانست تسهیلات را در اختیار این کارخانه بگذارد تا در مسیر تولید بیشتر قرار بگیرد اما به تعطیلی رسید. اگر می‌خواهیم به خودکفایی کاغذ برسیم و چرخ کارخانه‌های کاغذ بچرخد راهی به جز حمایت از این کارخانه‌ها نداریم. در گفت‌وگویی که با ابوالفضل روغنی‌گلپایگانی داشتیم؛ او از اصلاح ساختار ماشین‌آلات کارخانه‌های کاغذ گفت و ادامه داد: «ما زمانی می‌توانیم همین تولید ۸۰ هزار تن را کامل داشته باشیم

که اصلاح ساختار ماشین‌آلات کارخانه کاغذ پارس انجام شود تا وارد مدار تولید شوند. اما پولی به این کارخانه داده نشده است. تقاضای ارزی یک مشکل اساسی است، چون هم به قطعات پدکی نیاز داشته و هم به انرژی پاک نیاز داریم. پروسه تخصیص و تامین ارز بسیار طولانی است، یعنی برخی مواقع نزدیک به ۲۵ روز تا دو ماه طول می‌کشد، تخصیص می‌دهند و تامین نمی‌شود. اقتدر طولانی می‌شود که باطل می‌شود و دوباره باید تخصیص داد. دوباره در نوبت قرار گیرند. الان مهم‌ترین بحث تامین و تخصیص ارز است که همیشه وام‌هایی در نظر گرفته می‌شود که بازسازی و نوسازی کنند که این اتفاقات هنوز رخ نداده است.»